

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
DELEGATURA W GDAŃSKU

LGD.410.3.2.2024

Pani
Joanna Makowska
Dyrektor
Miejskiego Żłobka Nr 1 „Króla Maciusia”
w Pruszczu Gdańskim
ul. Żwirki i Wigury 8
83-000 Pruszcz Gdański

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/24/082 – Propagowanie i wdrażanie zdrowego odżywiania

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Miejski Żłobek Nr 1 „Króla Maciusia” w Pruszczu Gdańskim, 83-000 Pruszcz Gdański, ul. Żwirki i Wigury 8 (dalej: „Żłobek”).
Kierownik jednostki kontrolowanej	Joanna Makowska, Dyrektor Miejskiego Żłobka Nr 1 „Króla Maciusia” w Pruszczu Gdańskim od 20 czerwca 2023 r. (dalej: „Dyrektor”). W okresie objętym kontrolą funkcję kierownika jednostki poprzednio pełniła Teresa Hadała, Dyrektor Miejskiego Żłobka Nr 1 „Króla Maciusia” w Pruszczu Gdańskim od 16 grudnia 2013 r. do 19 czerwca 2023 r. Od 1 marca 2020 r. do 20 lutego 2023 r. Teresę Hadałę na stanowisku Dyrektora zastępowała Anna Romasziewicz.
Zakres przedmiotowy kontroli	1. Rozwiązania organizacyjne mające na celu propagowanie i wdrażanie zdrowego odżywiania. 2. Działania na rzecz propagowania i wdrażania zdrowego odżywiania oraz ich efekty.
Okres objęty kontrolą	Od 1 stycznia 2020 r. do 31 marca 2024 r. z wykorzystaniem dowodów sporządzonych przed i po tym okresie, a dotyczących okresu objętego kontrolą.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ¹ .
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Gdańsku
Kontroler	Agata Bloch, specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LGD/41/2024 z 23 lutego 2024 r.

(akta kontroli str. 1)

II. Ocena ogólna² kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

W Żłobku w okresie objętym kontrolą podjęto działania organizacyjne w celu propagowania i wdrażania zdrowego odżywiania. Przyjęta organizacja żywienia oraz warunki spożywania posiłków były dostosowane do występujących potrzeb. Liczba posiłków serwowanych dzieciom zgodna była z Rekomendacjami w zakresie małego dziecka³. Natomiast rozkład pór posiłków był niezgodny z modelem wskazanym w ww. Rekomendacjach, gdyż nie zapewniał odpowiednich przerw między posiłkami w czasie 10 godzin pobytu dziecka w żłobku. Dzieciom zapewniono możliwość higienicznego spożywania posiłków, a ustalane i pobierane opłaty za wyżywienie nie przekraczały maksymalnej wysokości takich opłat, ustalonej przez Radę Miasta Pruszcz Gdański. Rozpoznawano dzieci ze specjalnymi potrzebami żywieniowymi i zapewniano im możliwość spożycia posiłków w placówce. Edukację żywieniową dzieci powierzono opiekunkom, które posiadały merytoryczne przygotowanie - odbyły szkolenia podnoszące wiedzę i umiejętności z zakresu zdrowego odżywiania. Przeprowadzono (w 2024 r.) wśród rodziców badanie ankietowe, dotyczące satysfakcji z oferowanego w Żłobku żywienia, które rodzice ocenili pozytywnie. Prowadzono działania ukierunkowane na kształtowanie prawidłowych nawyków żywieniowych poprzez organizację zajęć edukacyjnych w zakresie zdrowego żywienia, zgodnie z zaplanowanym corocznie kalendarzem pracy. Zapewniono

¹ Dz. U. z 2022 r. poz. 623 (dalej: „ustawa o NIK”).

² Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

³ „Żywienie dzieci w żłobkach. Praktyczne wprowadzenie aktualnych norm i zaleceń: <https://www.gov.pl/web/gis/zywienie-dzieci-w-zlobkach> [Dostęp: 4 kwietnia 2024 r.], zwane dalej: Rekomendacje w zakresie żywienia małego dziecka.

dzieciom nieograniczony dostęp do wody pitnej. Jednakże nie dochowano należytej staranności aby jadłospisy objęte badaniem spełniały wszystkie wymogi dotyczące zapewnienia dzieciom odpowiedniego rodzaju, ilości i częstotliwości produktów, określonych w Rekomendacjach w zakresie żywienia małego dziecka. Nie dostosowano również odpowiednich działań do potrzeb w postaci różnicowania wielkości serwowanych porcji posiłków, odpowiedniej kaloryczności posiłków oraz ujmowano w tabelach wartości odżywczych inne produkty niż te wskazane w jadłospisach. Stwierdzono również, że w ramach realizacji czterech objętych badaniem umów z dostawcami produktów żywnościowych zamówione produkty odbierały kucharki, podczas gdy zgodnie z postanowieniami ww. umów upoważnionymi do ich odbioru były intendenci. Rodzicom udostępniano pełne dane o posiłkach serwowanych dzieciom w postaci jadłospisów publikowanych na stronie internetowej jednostki oraz tablicach ogłoszeń przed każdą salą poszczególnych grup żłobkowych.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny częściowej⁴ kontrolowanej działalności

OBSZAR

1. Rozwiązania organizacyjne mające na celu propagowanie i wdrażanie zdrowego odżywiania

Opis stanu faktycznego

1.1 W okresie objętym kontrolą organizacja żywienia w Żłobku obejmowała przygotowanie i wydawanie posiłków przez kuchnię prowadzoną przez Żłobek. Jadłospis dla dzieci do 1 roku życia oraz dzieci wymagających stosowania specjalnej diety ustalano indywidualnie. W celu stosowania specjalnej diety rodzice/opiekunowie prawni zobowiązani byli dostarczyć stosowne zaświadczenie lekarskie. Zgodnie z ramowym rozkładem dnia dziecka przebywającemu w Żłobku zapewniono cztery posiłki dziennie: I śniadanie, II śniadanie, obiad z I i II daniem oraz podwieczerek, co odpowiadało liczbie posiłków wskazanych w Rekomendacjach w zakresie żywienia małego dziecka⁵.

(akta kontroli str. 8-26, 385-397)

1.2 Zgodnie z ramowym rozkładem dnia dziecka przebywającego w Żłobku (stanowiącym załącznik nr 1 do obowiązujących w okresie objętym kontrolą Regulaminów organizacyjnych Żłobka⁶) posiłki serwowano w godzinach: I śniadanie - od 8:30 do 9.00, II śniadanie - od 9:45 do 10:00, obiad I danie - od 11:00 do 11:30, obiad II danie i podwieczerek - od 14:00 do 14:30. Ww. rozkład pór posiłków nie był zgodny z modelem wskazanym w Rekomendacjach w zakresie żywienia małego dziecka, co opisano w punkcie 1 sekcji Stwierdzone nieprawidłowości.

(akta kontroli, str. 7-29, 394-397)

W dokumentach wewnętrznych Żłobka nie wskazano miejsca przeznaczonego na spożywanie posiłków przez dzieci.

Dyrektor wyjaśniła, że każda sala w Żłobku dysponuje wydzielonym miejscem do spożywania posiłków przez dzieci. Dzieci młodsze korzystają z fotelików do karmienia, a starsze siedzą przy stolikach. Stoliki przed każdym posiłkiem są myte i dezynfekowane przez opiekunki. Podczas adaptacji rodzice przebywają z dziećmi na sali i widzą, że każde dziecko ma zapewnione miejsce do spożywania posiłków,

⁴ Oceny częściowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena częściowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

⁵ Zgodnie z którymi dziecko przebywające w żłobku powyżej ośmiu godzin powinno w tym czasie spożyć cztery posiłki, tj. dwa główne: śniadanie i obiad oraz dwa uzupełniające.

⁶ Zarządzenie nr 4/2020 z 1 kwietnia 2020 r. Dyrektora Miejskiego Żłobka Nr 1 "Króla Maciusia" w Pruszcze Gdańskim w sprawie ustalenia Regulaminu Organizacyjnego Miejskiego Żłobka Nr „Króla Maciusia” w Pruszcze Gdańskim oraz Zarządzenie nr 15/2023 Dyrektora Miejskiego Żłobka Nr 1 "Króla Maciusia" w Pruszcze Gdańskim z 6 listopada 2023 r. w sprawie ustalenia Regulaminu Organizacyjnego Miejskiego Żłobka Nr „Króla Maciusia” w Pruszcze Gdańskim.

a sposób ich serwowania jest dostosowany do wieku (młodsze dostają porcje mniejsze i zblendowane, często są dokarmiane przez opiekunki, starsze dostają większe porcje o normalnej konsystencji).

(akta kontroli str. 1192)

Dzieciom przebywającym w Żłobku, zgodnie z art. 24 ust. 2 ustawy z dnia 4 lutego 2011 r. o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3⁷ zapewniono możliwość higienicznego spożywania posiłków, które serwowano w wydzielonych do tego miejscach w salach Żłobka⁸.

(akta kontroli, str. 302, 309-335, 1196-1197)

1.3 Liczba dzieci korzystających z posiłków w poszczególnych latach wynosiła⁹:

- w roku szkolnym 2020/2021 - 172 dzieci (98,29% dzieci uczęszczających do Żłobka¹⁰)
- w roku szkolnym 2021/2022 - 177 dzieci (99,44% dzieci uczęszczających do Żłobka¹¹)
- w roku szkolnym 2022/2023 - 163 dzieci (98,19% dzieci uczęszczających do Żłobka¹²)
- w roku szkolnym 2023/2024 - 147 dzieci (98,00% dzieci uczęszczających do Żłobka¹³).

(akta kontroli, str. 135)

Zasady ustalania opłat za wyżywienie zostały wskazane w § 5 ust. 1 Statutu Żłobka¹⁴. Wysokość dziennej stawki za wyżywienie dziecka w Żłobku była określana w drodze zarządzeń Dyrektora¹⁵ i wynosiła¹⁶:

- w roku szkolnym 2020/2021 - 15,00 zł;
- w roku szkolnym 2021/2022 - 17,00 zł;
- w roku szkolnym 2022/2023 - 17,00 zł;
- w roku szkolnym 2023/2024 - 21,00 zł.

Kwoty tych stawek nie przekraczały ustalonej przez Radę Miasta Pruszcz Gdański maksymalnej dziennej wysokości opłaty za wyżywienie dziecka w żłobkach utworzonych przez Gminę Miejską Pruszcz Gdański¹⁷.

(akta kontroli, str. 2-7, 167-220)

1.4 Warunki spożywania posiłków przez dzieci dostosowano do występujących potrzeb. Przeprowadzone 22 marca 2024 r. oględziny pomieszczeń przeznaczonych do spożywania posiłków¹⁸ wykazały, że:

- w każdej z pięciu sal, w których dzieci spożywały posiłki, wyznaczono osobne miejsca w których podawano posiłki przywiezione z kuchni,

⁷ Dz. U. z 2024 r. poz. 338, ze zm., zwanej dalej: „ustawą żłobkową”.

⁸ Spełnianie przez Żłobek wymogów sanitarnych, higienicznych i zdrowotnych zostało potwierdzone przez PPIS w protokołach pokontrolnych nr HD.4500.4.2020.KJ.1 z 17 lutego 2020 r., HD.4500.5.2020.KJ.1 z 17 lutego 2020 r., nr HD.99022.1.02.2022.KJ.1 z 16 maja 2022 r., HŻ.9022.25.3.2022.UK.1 z 6 kwietnia 2022 r., HD.9022.105.2022.MT.1 z 9 czerwca 2022 r. oraz w protokołach z kontroli doraźnej zleconej przez NIK – nr HŻ.9022.29.3.2024.JB.1 z 15 kwietnia 2024 r., HŻ.9022.29.1.2024.JB.1 z 12 kwietnia 2024 r. oraz HŻ.9022.29.2.2024.DS.1 z 12 kwietnia 2024 r.

⁹ Analizą objęto listy obecności dzieci za październik każdego roku szkolnego objętego kontrolą.

¹⁰ dwoje dzieci – umowa rozwiązana (rezygnacja);

¹¹ jedno dziecko- umowa rozwiązana (rezygnacja);

¹² troje dzieci – umowa rozwiązana (rezygnacja);

¹³ troje dzieci – umowa rozwiązana (rezygnacja);

¹⁴ Wprowadzonego uchwałą Rady Miasta Pruszcz Gdański Nr XXXV/325/2013 z 25 września 2013 r. i zmienionego uchwałami tej Rady Nr: XLV/427/2018 z 7 marca 2018 r., XLV/III/461/2018 z 22 czerwca 2018 r., VII/80/2019 z 26 czerwca 2019 r. oraz XIII/162/2020 z 4 marca 2020 r.

¹⁵ Zarządzenia nr: 12/2020 z 30 sierpnia 2020 r. i 9/2023 z 7 sierpnia 2023 r.

¹⁶ Wg danych za październik każdego roku szkolnego objętego kontrolą.

¹⁷ Ustalonej uchwałami Rady Miasta Pruszcz Gdański nr: XLVI/435/2018 z 5 kwietnia 2018 r., XIII/161/2020 z 4 marca 2020 r., LVI/554/2023 z 15 czerwca 2023 r.

¹⁸ W filii Żłobka nr 1 w Pruszczu Gdańskim przy ul. Eugeniusza Romera.

- sale posiadały wyposażenie umożliwiające spożycie posiłku przez dzieci w różnym wieku (kubeczki niekapki, śliniaczki, sztućce dostosowane do wieku dzieci),
- każdemu dziecku zapewniono odpowiednie miejsce i czas na spożycie posiłku – w salach umieszczono stoliki (od jednego do trzech), przy których siedziało od 13 do 19 dzieci, najmłodsze dzieci siedziały w krzeselkach do karmienia,
- w trakcie posiłku wszystkie dzieci miały miejsce siedzące przy stole,
- czas na spożycie posiłku (30 minut) był dla wszystkich dzieci wystarczający,
- dzieci spożywały posiłek samodzielnie lub z pomocą opiekunek,
- dzieciom zapewniono dostęp do wody pitnej i herbaty (w dzbankach na stolikach), a na życzenie dzieci napoje podawały im opiekunki.

(akta kontroli, str. 398-408)

Dyrektor wyjaśniła m.in., że w Żłobku w latach 2020-2024, w celu kształtowania u podopiecznych prawidłowych nawyków żywieniowych, wprowadzono regularne posiłki o stałych porach, spożywane wspólnie przy stole.

(akta kontroli str. 118-122, 1192)

1.5 Rodzice, zgodnie z Regulaminem organizacyjnym zobowiązani byli w przypadku stosowania specjalnej diety dla dziecka dostarczyć zaświadczenie lekarskie. We wnioskach o przyjęcie dziecka do Żłobka oraz kartach informacyjnych o dziecku (aktualizowanych na bieżąco) rodzice wskazywali informacje dot. m.in. stanu zdrowia dziecka, stosowanej diety, uczuleniach, reakcji na alergeny. Dane zawarte w tych dokumentach stanowiły dla Dyrektora Żłobka źródło rozpoznania potrzeb żywieniowych dzieci. W okresie objętym kontrolą Dyrektor zdiagnozował dzieci ze specjalnymi potrzebami tj. w latach 2021-2022 w Żłobku było m.in. 11 dzieci na diecie bezmlecznej, osiem na diecie bezjajecznej, trzy bez laktozy, dwie uczulone na pomidory oraz dwie uczulone na truskawki. W latach 2022-2023 zdiagnozowano sześcioro dzieci na diecie bezmlecznej, troje bez laktozy oraz jedno na diecie bezjajecznej. W latach 2023/2024 zdiagnozowano ośmioro dzieci na diecie bezmlecznej, ośmioro dzieci na dietach eliminacyjnych (bez banana, truskawek, orzechów ziemnych, owoców cytrusowych). Dzieciom tym zapewniono możliwość spożycia odpowiednio skomponowanych posiłków w placówce.

Analiza dokumentacji - w zakresie potrzeb dietetycznych wybranych losowo 47 dzieci, które w okresie objętym kontrolą uczęszczały do Żłobka wykazała, że w jednostce rozpoznawano potrzeby dzieci ze specjalnymi potrzebami żywieniowymi i zapewniono organizację posiłków uwzględniającą specyficzne potrzeby żywieniowe dzieci. W dwóch objętych badaniem jadłospisach dekadowych za okres od 18 do 22 marca 2024 r. oraz od 25 do 29 marca 2024 r. uwzględniono diety eliminacyjne (bezmleczne i bezjajeczne).

(akta kontroli, str. 895-1129)

Dyrektor wyjaśniła, że informacje o specjalnych potrzebach żywieniowych przekazywane były przez rodziców. Rodzice zobowiązani byli dostarczyć zaświadczenie lekarskie na podstawie którego dziecko ze specjalnymi potrzebami żywieniowymi miało ustaloną indywidualną dietę.

(akta kontroli, str. 305-307)

1.6 Od 1 stycznia 2020 r. do 31 marca 2024 r. Państwowa Powiatowa Inspekcja Sanitarna (dalej: „PPIS”) przeprowadziła pięć kontroli w zakresie spełniania przez Żłobek wymagań higienicznych, sanitarnych i zdrowotnych¹⁹. Kontrola wykazała, że pomieszczenia oraz sprzęt przeznaczony do spożywania i przechowywania posiłków spełniały wymagania sanitarne, higieniczne i zdrowotne. W żadnym z protokołów

¹⁹ Kontrole przeprowadzono: 17 lutego 2020 r. (dwie: w Filii nr 1 i Filii nr 2), 6 kwietnia 2022 r. (w Filii nr 2), 9 czerwca 2022 r. (w siedzibie Żłobka na ul. Żwirki i Wigury 8) i 16 maja 2022 r. (w siedzibie Żłobka na ul. Żwirki i Wigury 8).

pokontrolnych nie stwierdzono nieprawidłowości dotyczących naruszeń przepisów prawa w kontrolowanym obszarze.

(akta kontroli, str. 302, 309-335)

Ponadto 12 i 15 kwietnia 2024 r. na zlecenie NIK²⁰ PPIS przeprowadziła w Żłobku trzy kontrole (w siedzibie oraz filiach nr 1 i 2) w zakresie weryfikacji warunków żywienia, w tym stanu sanitarnego kuchni i jadalni, zapewnienia higieny przygotowania i podawania posiłków oraz zdatności do spożycia wody z wodociągów. W wyniku ww. kontroli PPIS nie stwierdził nieprawidłowości.

(akta kontroli, str. 302, 320-323)

1.7 W okresie objętym kontrolą personel odpowiedzialny za żywienie, w tym za przygotowanie i serwowanie posiłków składał się z:

- czterech intendentek (jedna zatrudniona w okresie od 1 stycznia 2020 r. do 30 kwietnia 2021 r., jedna w okresie od 1 maja 2021 r. do 31 sierpnia 2021 r. oraz dwie pracujące nadal tj. jedna od 1 września 2021 r. natomiast druga od 1 września 2019 r.) do obowiązków których należało m.in. sprawowanie fachowego nadzoru nad sporządzaniem posiłków i ich wydawaniem, dbanie o ich kaloryczność zgodną z normami żywienia zbiorowego dzieci, planowanie i organizowanie zakupów artykułów spożywczych, przestrzeganie terminów przydatności do spożycia artykułów znajdujących się w magazynie i właściwe ich zabezpieczenie przed zniszczeniem, dbanie o należyte i zgodne z normami zapasy produktów.

W zakresach obowiązków intendentek wskazano również opracowywanie w porozumieniu z kucharką jadłospisów na okres 15 dni. Zgodnie z publikowanymi na stronie internetowej oraz na tablicach ogłoszeń w Żłobku jadłospisy przygotowywane były na okres dekadowy, tj. 10 kolejnych dni. Zgodnie z Rekomendacjami w zakresie żywienia małego dziecka jest to okres, dla którego najczęściej określa się prawidłowe zbilansowanie jadłospisu.

Dyrektor wyjaśniła, że jadłospisy sporządzano na okres dekadowy. W trakcie kontroli zmieniono zakresy obowiązków intendentek, dostosowując ich zapisy do obowiązujących przepisów.

W 2022 r. jedna z dwóch pracujących w Żłobku intendentek uczestniczyła w dwóch szkoleniach²¹ w zakresie związanym ze zdrowym odżywianiem obejmujących m.in. zagadnienia dotyczące potrzeb żywieniowych dzieci w wieku od 1 do 3 roku życia oraz norm żywieniowych.

- siedmiu kucharzy (jeden zatrudniony w okresie od 23 kwietnia 2018 r. do 31 grudnia 2021 r., jeden w okresie od 2 grudnia 2021 r. do 31 stycznia 2022 r., jeden w okresie od 1 grudnia 2022 r. do 31 sierpnia 2022 r., jeden w okresie od 1 września 2022 r. do 28 lutego 2023 r. oraz trzech pracujących nadal - jeden od 1 września 2022 r., jeden od 1 marca 2023 r. oraz jeden od 1 września 2020 r.), do których obowiązków należało m.in. uczestniczenie w planowaniu jadłospisów i przygotowywanie zgodnie z nimi posiłków. Trzech kucharzy pracujących w Żłobku miało ukończone szkoły zawodowe (zawód kucharz), czterech ukończone kursy kucharzkie (w tym jeden dyplom mistrzowski w zawodzie kucharz).

(akta kontroli, str. 43-117, 472-477)

Według wyjaśnień Dyrektor, w okresie objętym kontrolą nie współpracowano z dietetykiem w zakresie planowania jadłospisów, ponieważ były one układane przez zatrudnione w Żłobku intendentki. W związku z powyższym nie było potrzeby nawiązywania współpracy z dodatkową osobą. W miarę posiadanych środków finansowych na szkolenia z zakresu zdrowego odżywiania skierowane zostaną pozostałe osoby zajmujące żywieniem.

²⁰ Na podstawie art. 12 pkt 3 ustawy o NIK.

²¹ Szkolenie pn. „Intendent i kucharz – zespół na medal. Współpraca na rzecz prawidłowego żywienia dzieci i młodzieży” – 21.10.2022 r. oraz „Żywność dzieci w żłobku. Jak zostać ekspertem w żywieniu dzieci w wieku 1-3 w ramach żywienia zbiorowego” – 17.07.2022 r.

(akta kontroli, str. 1196-1197)

1.8 Edukacją dzieci związaną ze zdrowym odżywianiem zajmowało się 54 zatrudnionych w okresie objętym kontrolą w Żłobku opiekunek (w tym 19 już nie pracujących), tj. w roku szkolnym 2020/2021 - 41 opiekunek, 2021/2022 - 38 opiekunek, 2022/2023 - 43 opiekunek oraz w roku szkolnym 2023/2024 - 39 opiekunek. Aktualizacja wiedzy i umiejętności - w zakresie zdrowego odżywiania - wszystkich opiekunek była realizowana zgodnie z obowiązkiem wynikającym z art. 16 ust. 4 ustawy żłobkowej.

Szkolenie na opiekuna w Żłobku kończyło: w 2018 r. dziesięć z nich, w 2019 r. sześć z nich, w 2020 r. trzy z nich, w 2021 r. trzy z nich, w 2022 r. cztery z nich, w 2023 r. trzy z nich, którego tematyka dotyczyła m.in. zagadnień związanych z żywieniem dzieci. Zakres szkolenia obejmował informacje dotyczące m.in. rozwijania zdrowych nawyków żywieniowych dzieci oraz przygotowania urozmaiconych posiłków zgodnych z zaleceniami zawartymi w aktach prawnych.

16 z 54 z opiekunek posiadało wykształcenie wyższe pedagogiczne, cztery z opiekunek ukończyło szkołę policealną na kierunku opiekunka dziecięca. Jedna z opiekunek wskazała, że na tym kierunku oprócz zajęć z pielęgnacji przeprowadzono zajęcia na temat żywienia, diety i alergii.

(akta kontroli, str. 114-116, 1221-1225)

Dyrektor wyjaśniła, że w Żłobku na każdy rok opracowywany jest kalendarz pracy. Opiekunki dbają o różnorodność i atrakcyjność zajęć oraz przywiązują wagę do edukacji w zakresie zdrowego odżywiania.

(akta kontroli, str. 409-462, 472-484)

1.9 Badanie dobranych celowo czterech umów²² zawartych z dostawcami produktów żywnościowych wykazało, że zawarto w nich postanowienia dotyczące wymogów jakościowych dostarczanych produktów, obejmujące m.in.:

- prawa do kontroli przez Zamawiającego jakości dostaw, stanu sanitarnego środka transportu, higieny kierowcy, stanu opakowań, temperatury, daty ważności produktu;
- wymagania w zakresie warunków przechowywania i dostawy produktów oraz sposobu pakowania/zabezpieczenia żywności, tj. wykonawcę zobowiązano do dostarczania produktów specjalistycznym transportem własnym lub innego przewoźnika, spełniającym obowiązujące wymogi sanitarne i HACCP do przewozu produktów spożywczych;
- termin przydatności do spożycia nie mógł być krótszy niż połowa terminu przeznaczonego dla danego produktu.

Ponadto umowy te przewidywały możliwość naliczenia przez Żłobek kary umownej w przypadku m.in. zwłoki w terminowym dostarczeniu przedmiotu umowy bądź w razie zwłoki w usunięciu wad stwierdzonych przy odbiorze towaru.

W umowach wskazano również intendenci jako upoważnione m.in. do odbioru poszczególnych partii produktów, natomiast faktycznie odbierały je inne osoby, co opisano zostało w punkcie 2 w sekcji Stwierdzone nieprawidłowości.

(akta kontroli, str. 631-894)

Dane dotyczące rodzaju, ilości i wagi produktów, zawarte w 18 fakturach (wystawionych przez wykonawców w ramach realizacji ww. czterech umów), były zgodne z danymi zawartymi w dowodach przyjęcia produktów do magazynu Żłobka, które były dołączane do faktur. Analiza 18 faktur wraz z dowodami przyjęcia towarów²³ wykazała,

²² Umowa nr 3/12/2023 z 14 grudnia 2023 r. na dostawę artykułów spożywczych, nabiałów, tłuszczów, umowa nr 1/06/2023 z 23 czerwca 2023 r. na dostawę warzyw i owoców, umowa nr 2/01/2023 z 18 stycznia 2023 r. na dostawę mięsa, drobiu, wędlin, umowa nr 1/12/2022 z 29 grudnia 2022 r. na dostawę warzyw i owoców.

²³ (S)FS-5900/24/02.GDKR z 29 stycznia 2024 r., 1/03/2023/Niepodl z 13 marca 2024 r., 8/03/2023/Romera z 31 marca 2023 r., 7/03/2023/Żwirki z 31 marca 2023 r., 3/03/2023/Żwirki, 4/03/2023/Niepodl z 27 marca 2023, 2/03/2023/Romera z 20 marca 2023, 6/10/2023/ż z30 października 2023, 5/10/2023/ż z 30 października 2023, 4/10/2023/ż z 30 października 2023, 3/10/2023/n z 17 października 2023 r., 2/10/2023/ż z 17 października 2023

że parametry podlegające kontroli dostarczanych produktów²⁴ były zgodne z zamówionym towarem. Dostawy produktów przyjmowały i sprawdzały intendenci. Nie stwierdzono niezgodności parametrów podlegających kontroli z towarami dostarczonymi.

(akta kontroli, str. 653-866)

Według wyjaśnień Dyrektor w okresie objętym kontrolą nie wystąpiły przypadki niezrealizowania lub nierzetelnego zrealizowania umów na dostawę produktów żywnościowych, w związku z czym nie zastosowano kar umownych, nie zerwano umów oraz nie występowało również do Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej z wnioskiem o kontrolę dostarczanych produktów.

(akta kontroli, str. 472-484)

1.10 W marcu 2024 r. w Żłobku przeprowadzono badanie ankietowe wśród rodziców dotyczące m.in. satysfakcji z oferowanego przez placówkę żywienia. Z badania wynikało, że 58% ankietowanych rodziców zawsze była zadowolona z oferowanych posiłków, 32% – często, a 10% – czasami. Żaden z rodziców nie zaznaczył odpowiedzi wskazującej, że nigdy lub rzadko jest zadowolony z oferowanych przez placówkę posiłków.

Z wyjaśnienia Dyrektor wynika, że wyniki przeprowadzonej ankiety pokazują, że rodzice pozytywnie ocenili żywienie oferowane w placówce, jednakże zasadnym będzie cykliczne powtarzanie tego działania, co pozwoli na utrzymanie wysokiego poziomu jakości świadczonych usług w zakresie żywienia.

(akta kontroli, str. 303-307)

1.11 W Żłobku rozpoznawano potrzeby w zakresie prowadzenia działań mających na celu propagowanie i wdrażanie zdrowego odżywiania, na podstawie rozmów z rodzicami oraz ogólnych obserwacji dzieci. Według wyjaśnień Dyrektor Żłobka kwestia potrzeby propagowania i wdrażania zdrowego odżywiania w żłobku była omawiana na zebraniach Rady Rodziców, szczególnie zwracano uwagę na wprowadzenie do diety dzieci większej ilości warzyw i owoców co, skutkowałoby wyrobieniem zdrowych nawyków żywieniowych dzieci. Omawiane potrzeby nie były dokumentowane w formie pisemnej, jednakże miały przełożenie na organizowanie warsztatów, pogadanek, świętowania dni zdrowego żywienia. W placówce w zakresie prowadzenia działań mających na celu propagowanie zdrowego odżywiania oraz diet eliminacyjnych szczególną rolę odgrywała pielęgniarka, która nadzorowała rozpoznane potrzeby żywieniowe oraz czuwała nad ich prawidłowym stosowaniem. Jej praca polegała na reagowaniu na niepokojące objawy ze strony dzieci oraz bieżące konsultowanie ich z rodzicami.

(akta kontroli, str. 895-901)

1.12 Działania w zakresie propagowania i wdrażania zdrowego odżywiania (w formie zajęć wynikających z kalendarza prac żłobka jak oraz zajęć dodatkowych obejmujących pogadanki oraz zabawy plastyczne z dziećmi) były planowane z uwzględnieniem rozpoznanych potrzeb wynikających z przeprowadzonego rozpoznania na podstawie informacji przekazywanych przez rodziców w momencie przyjęcia oraz w trakcie pobytu dziecka w Żłobku.

(akta kontroli, str. 902-1129)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Zgodnie z Rekomendacjami w zakresie żywienia małego dziecka, dziecko przebywające w żłobku powyżej ośmiu godzin powinno w tym czasie spożyć cztery posiłki, tj. dwa główne: śniadanie i obiad oraz dwa uzupełniające. Godziny ich podania

r., 1/10/2023/ż z 17 października 2023 r., FV6564/23/GD z 31 stycznia 2023 r., FV6563/23/GD z 31 stycznia 2023r., (S)FS-5896/204/01/KR z 29 stycznia 2024 . oraz (S)FS-5898/24/01/GDKR z 29 stycznia 2024 r.

²⁴ dotyczące m.in. świadectwa jakościowego dostarczanego produktu, stanu higieniczno-sanitarnego samochodu, obecności innych produktów mogących zanieczyścić dostawę, stanu opakowań i produktów, terminu przydatności do spożycia, decyzji o dostawie towaru

powinny być dostosowane do jednego z zaproponowanych w tym dokumencie modeli. W żłobku – w którym dzieci mogą przebywać od ośmiu do dziesięciu godzin dziennie – pierwszy posiłek powinien być serwowany najpóźniej o godzinie 8:00. Przy optymalnym (tj. zapewniającym odpowiednie przerwy między posiłkami) rozkładzie posiłków, w czasie 10 godzin pobytu dziecka w żłobku, I śniadanie powinno być spożyte o godzinie 8.00 – 8.30, II śniadanie o 10:00 - 10.30, obiad o 12.30 – 13.00, a podwieczorek o 15:30 - 16.00.

W okresie objętym kontrolą dzieci otrzymywały cztery posiłki dziennie, tj.:

- śniadanie podawane w godzinach 8:30 – 9:00;
- II śniadanie podawane w godzinach 9:45 – 10:00;
- obiad I danie – zupa 11:00 – 11:30, II danie i podwieczorek 14:00-14:30.

Z wyjaśnień Dyrektor wynikało, że:

- rozkład posiłków dostosowano do aktywności dzieci w wieku do lat 3 i do tej pory sprawdzał się doskonale. Małe dzieci przebywające w licznej grupie swoich rówieśników, około godziny 11.00 są już tak zmęczone, że stają się bardzo marudne, dlatego wprowadzono wcześniejszą porę podawania I dania;
- załącznik do Regulaminu Organizacyjnego Żłobka zostanie zmieniony w taki sposób, aby zapewnić odstępy między posiłkami zgodne z opisanymi wyżej Rekomendacjami w zakresie żywienia małego dziecka.

(akta kontroli, str. 26, 394-396, 1186-1191)

2. Badanie protokołów odbioru dotyczących czterech umów²⁵ zamówionych produktów spożywczych wykazało, że we wszystkich tych dokumentach osobami, które odebrały zamówione produkty od dostawców były kucharki, co było niezgodne z zapisami § 2 ust. 10 ww. umów na dostawę artykułów spożywczych na potrzeby wyżywienia dzieci Miejskiego Żłobka Nr 1 „Króla Maciusia” w Pruszczu Gdańskim. Zgodnie z zapisami ww. umów upoważnionymi przez Wykonawcę do współdziałania z Zamawiającym, w tym do składania zamówień i odbioru poszczególnych partii przedmiotu były dwie intendentki. Dyrektor wyjaśniła, że szefowa kuchni jest na stanowisku pracy od godziny 6.00 i o tej porze najczęściej przyjeżdżają dostawcy z towarami. Intendentka nie jest w stanie być w dwóch placówkach podczas dostawy, wówczas na dokumentach zewnętrznych (WZ) podpisuje się szefowa kuchni, natomiast dokładną weryfikację jakości i ilości towarów przeprowadzała intendentka.

(akta kontroli, str. 472-477)

Zdaniem NIK organizacja pracy w Żłobku powinna umożliwić realizację postanowień zawartych w podpisanych przez Żłobek umowach, a w przypadku, gdy w umowach zawarto postanowienia niemożliwe do realizacji – należy podjąć działania w celu ich zmiany. Ponadto należy zauważyć, że intendentki odpowiedzialne były m.in. za sprawowanie nadzoru nad sporządzaniem posiłków i ich prawidłowym wydawaniem, dbanie o ich kaloryczność zgodną z normami żywienia zbiorowego dzieci, planowanie i organizowanie zakupów artykułów spożywczych natomiast kucharki współpracowały z intendentką w zakresie planowania jadłospisów.

OCENA CZĄSTKOWA

W Żłobku w okresie objętym kontrolą zapewniono warunki organizacyjne w celu propagowania i wdrażania zdrowego odżywiania. Przyjęta organizacja żywienia była zgodna z Rekomendacjami w zakresie żywienia małego dziecka. Warunki spożywania posiłków były dostosowane do występujących potrzeb dzieci. Liczba posiłków serwowanych dzieciom była zgodna z Rekomendacjami w zakresie małego dziecka. Rozkład pór posiłków był niezgodny z modelem wskazanym w ww. Rekomendacjach, gdyż nie zapewniał odpowiednich przerw między posiłkami

²⁵ Umowa nr 3/12/2023 z 14 grudnia 2023 r. na dostawę artykułów spożywczych, nabiałów, tłuszczu (ZP.271.3.2023), umowa nr 1/06/2023 z 23 czerwca 2023 r. na dostawę warzyw i owoców (ZP.271.2.2022, umowa nr 2/01/2023 z 18 stycznia 2023 r. na dostawę mięsa, drobiu, wędlin (ZP.271.2.2022), umowa nr 1/12/2022 z 29 grudnia 2022 na dostawę warzyw i owoców (ZP.271.1.2022).

w czasie 10 godzin pobytu dziecka w żłobku. Dzieciom zapewniono możliwość higienicznego spożywania posiłków, a ustalane i pobierane opłaty za wyżywienie nie przekraczały maksymalnej wysokości takich opłat, ustalonej przez Radę Miasta Pruszcz Gdański. Rozpoznawano dzieci ze specjalnymi potrzebami żywieniowymi zapewniano im możliwości spożycia posiłków w placówce. Osoby zajmujące się żywieniem posiadały odpowiednie wykształcenie oraz odbyły szkolenia podnoszące wiedzę i umiejętności z zakresu zdrowego odżywiania. Stwierdzono, że w ramach realizacji czterech objętych badaniem umów z dostawcami zamówione produkty odbierały kucharki, podczas gdy zgodnie z postanowieniami ww. umów upoważnionymi do ich odbioru były intendenci. Przeprowadzono (w 2024 r.) wśród rodziców badanie ankietowe, dotyczące satysfakcji z oferowanego w Żłobku żywienia, z którego wynikało, że rodzice pozytywnie ocenili żywienie zapewnione dzieciom w jednostce.

OBSZAR

2. Działania na rzecz propagowania i wdrażania zdrowego odżywiania oraz ich efekty

Opis stanu faktycznego

2.1 W ramach działań ukierunkowanych na kształtowanie prawidłowych nawyków żywieniowych dzieci w okresie objętym kontrolą w Żłobku opiekuńki poszczególnych grup organizowały zajęcia tematyczne dla dzieci zgodne z kalendarzem pracy Żłobka, tj. 28 września – Dzień Jabłka, 16 października – Dzień Chleba, 20 października – Dzień Owoców i Warzyw, 31 października - Święto Dyni, 8 listopada – Dzień Zdrowego Jedzenia, 4 kwietnia Dzień Marchewki.

Poza dniami wskazanymi w kalendarzu pracy Żłobka zorganizowano również zajęcia dodatkowe, tj.:

- od 11 do 15 listopada 2021 r. w ramach tygodnia „W jesiennym sadzie” zorganizowano zajęcia, w trakcie których dzieci poznawały jesienne owoce (jabłko, śliwka, gruszka),
- od 25 do 29 października 2021 r. zorganizowano „Tydzień koloru pomarańczowego”, w trakcie którego dzieci poznały dynię (kształt, kolor, zapach),
- w kwietniu 2021 r. zorganizowano „Tydzień sportu i marchewki”,
- od 1 do 4 marca 2022 r. zorganizowano akcję „Zdrowo jemy – zdrowe zęby mamy”, w trakcie której dzieci oglądały m.in. ilustracje zdrowej żywności (owoce i warzywa),
- od 8 do 12 listopada 2022 r. zorganizowano „Dzień Zdrowego Śniadania”.

Jak wyjaśniła Dyrektor, przy opracowywaniu na każdy rok kalendarza pracy dużą wagę przywiązywano do edukacji w zakresie zdrowego odżywiania. W dniach wynikających z kalendarza dzieci wysłuchały przygotowanych przez opiekunki w konsultacji z intendencją pogadanek, dotyczących zdrowego odżywiania i jego wpływu na rozwój dzieci, smakowały warzywa i owoce, które miały swój dzień. Poprzez zabawy, starano się uświadamiać podopiecznym jak ważne jest kształtowanie prawidłowych nawyków żywieniowych w codziennej diecie. Efektem tych działań było zdobycie przez dzieci umiejętności oraz utrwalenie stosowania zasad zdrowego odżywiania na co dzień.

(akta kontroli str. 409-462, 472-483)

2.2 Żłobek w okresie objętym kontrolą nie uczestniczył w zewnętrznych programach, promujących zdrowe odżywianie.

Z wyjaśnień Dyrektor i jednej z opiekunek²⁶ do której obowiązków należało m.in. organizowanie zajęć edukacyjnych zgodnych z programem zajęć tygodniowych, tworzenie tygodniowych programów opiekuńczo - wychowawczo - edukacyjnych, wynikało, że podejmowano działania w celu wyszukiwania treści programów dostosowanych do wieku dzieci w żłobku. Realizowano jednak wybrane elementy

²⁶ Pracującej w Żłobku od 2014 r.

programu np. „Zdrowo jemy, zdrowo rośniemy” w formie zajęć dla podopiecznych promujących zdrowe odżywianie.

(akta kontroli, str. 463-466, 472-484)

2.3 Jedną z opiekunek realizujących zajęcia w zakresie zdrowego odżywiania wyjaśniła, że w Żłobku stworzone zostały własne materiały edukacyjne w zakresie zdrowego odżywiania. Obejmowały one elementy ujęte w programach „Piramida zdrowego żywienia dzieci” i „Zdrowo jemy, zdrowo rośniemy”. Przewidywały one pogadanki, wspólną pracę z dziećmi w formie zajęć plastycznych - wycinanie i wyszukiwanie zdrowych i niezdrowych produktów żywnościowych. W starszych grupach dzieci opowiadały, co jedzą zdrowego w domu. Działania realizowały opiekunki grup i pracownicy kuchni (którzy przygotowywali np. w danym dniu zdrowy posiłek związany z obchodzonym w danym dniu świętem wynikającym z kalendarza pracy). W zajęcia angażowane były wszystkie dzieci ze wszystkich grup wiekowych oraz rodzice, którzy przynosili w danym dniu produkty do zrobienia np. sałatki jarzynowej czy zdrowego soku owocowego. Dzieci wykazywały duże zainteresowanie prowadzonymi działaniami. Obserwowały i degustowały przygotowane z ich udziałem dania bądź zdrowe napoje.

Badanie dziesięciu miesięcznych planów pracy z lat 2021 – 2023 dla poszczególnych grup dzieci wykazało, że w Żłobku realizowano zadania promujące zdrowe odżywianie w formie zajęć dla dzieci, na których utrwalano dobre nawyki żywieniowe w formie m.in. degustacji jesiennych owoców, doskonalenia nawyków higienicznych, w formie zabawy poznawania wybranych warzyw (kształt, kolor, zapach) oraz przygotowywania prac plastycznych np. „Zdrowie na talerzu”.

(akta kontroli, str. 417-440)

2.4 W okresie objętym kontrolą nie ponoszono wydatków na działania edukacyjne i wydatki z tym związane. Wszystkie działania edukacyjne prowadzone były przez personel Żłobka, tj. opiekunki poszczególnych grup w ramach kalendarza pracy Żłobka. Dyrektor wskazała, że według stanu na 31 marca, co roku wydatkowano środki na zakup aktualizacji oprogramowania STOLÓWKA + MAGAZYN, który umożliwiał pracę przy tworzeniu oraz rozliczaniu jadłospisów. Dodatkowo w marcu 2024 r. zakupiono licencję oprogramowania bazy danych „Tabele wartości odżywczych oraz kaloryczność podawanych posiłków”.

(akta kontroli str. 409-414, 441-462)

2.5 Rodzice dzieci uczęszczających do Żłobka mieli dostęp do pełnej informacji dotyczącej żywienia i jadłospisów. W jadłospisach zamieszczano wykaz produktów ze wskazanymi alergenami, co było zgodne z obowiązkiem określonym w rozporządzeniu Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1169/2011 z dnia 25 października 2011 r. w sprawie przekazywania konsumentom informacji na temat żywności, zmiany rozporządzeń Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 1924/2006 i (WE) nr 1925/2006 oraz uchylecia dyrektywy Komisji 87/250/EWG, dyrektywy Rady 90/496/EWG, dyrektywy Komisji 1999/10/WE, dyrektywy 2000/13/WE Parlamentu Europejskiego i Rady, dyrektyw Komisji 2002/67/WE i 2008/5/WE oraz rozporządzenia Komisji (WE) nr 608/2004²⁷.

Na tablicach informacyjnych oraz na stronie internetowej Żłobka²⁸ zamieszczano tygodniowe jadłospisy w danym tygodniu (od poniedziałku do piątku).

(akta kontroli, str. 398-406)

Szczegółowe badanie jadłospisów za okres od 18 marca do 22 marca 2024 r. i od 25 marca do 29 marca 2024 r. dotyczące oceny jakościowej i zasad ich zgodności z zasadami żywienia na podstawie: zestawienia wartości odżywczych, rozchodów

²⁷ Dz. U. UE. L. z 2011 r. Nr 304, str. 18, ze zm.

²⁸ <https://zlobekkrolmacius.pl/jadlospis-3/> jadłospis na stronie Żłobka za okres od 18-22.03.2024 r.) <https://zlobekkrolmacius.pl/jadlospis-3/> jadłospis na stronie Żłobka za okres od 25 -29.03.2024 r.)

magazynowych oraz ramowego planu dnia przeprowadzone przez biegłego w dziedzinie dietetyki²⁹ wykazało, że zawierał on prawidłowo zapisane informacje o alergenach oraz spełniał wymogi w zakresie liczby serwowanych posiłków. Jadłospisy natomiast:

- nie spełniały wymogów w zakresie kaloryczności serwowanych posiłków oraz ilości produktów z danej grupy spożywczej;
- zawierały odstępstwa od obowiązujących wymogów w zakresie godzin serwowania posiłków;
- produkty brane pod uwagę w obliczeniach wartości odżywczych w ośmiu z 10 dni nie pokrywały się z produktami podawanymi w jadłospisie.

Szerzej zostało to przedstawione w pkt 1, 2 i 3 sekcji Stwierdzone nieprawidłowości.
(akta kontroli str. 337-397)

2.6. W okresie objętym kontrolą odpady kuchenne ulegające biodegradacji były odbierane raz w tygodniu przez podmiot zewnętrzny na podstawie zawartej z tym podmiotem umowy na odbiór i zagospodarowanie odpadów zmieszanych. W celu ograniczenia marnotrawienia żywności brano pod uwagę nieobecność dzieci oraz prowadzono obserwację wyrzucanych odpadów spożywczych.

(akta kontroli, str. 1139-1157)

Dyrektor oraz Intendentki wyjaśniły, że w celu ograniczenia marnowania żywności w okresie objętym kontrolą intendentki świadomie planowały zakupy, posiłki przygotowywano z uwzględnieniem codziennej absencji dzieci, a podawane porcje uwzględniały wiek dzieci (dzieci młodsze mniejsze, a starsze – większe porcje). Ilość marnowanej żywności była monitorowana na bieżąco na podstawie obserwacji ilości zwracanego pożywienia. W dużej mierze była ona uzależniona od upodobań podopiecznych. Jeżeli w jadłospisie była potrawa, która dzieciom smakowała, wówczas ilość zlewek była niewielka. Średni dzienny procent odpadów spożywczych był niewielki i stanowił ok. 9% wszystkich wyrzucanych odpadów spożywczych z czterech dni³⁰.

(akta kontroli, str. 472-477, 1193-1195)

2.7 Woda stanowiła w Żłobku główne źródło płynów dla dzieci. Wszystkim dzieciom zapewniono nieograniczony dostęp do wody pitnej z wodociągu, w formie przegotowanej wody w dzbanku, znajdującym się na stoliku w każdej z sal poszczególnych grup Żłobka. Opiekunki rozlewały wodę do kubków i podawały dzieciom do picia zgodnie ze zgłaszanymi przez nie potrzebami.

(akta kontroli, str. 398-406)

W wyniku przeprowadzonej w dniach 12 i 15 kwietnia 2024 r. na zlecenie NIK w Żłobku (w siedzibie oraz filiach 1 i 2) kontroli PPIS stwierdzono, że „pobrane próbki wody były akceptowalne i bez nieprawidłowych zmian”.

(akta kontroli str. 329-335)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. W Żłobku nie zachowano należytej staranności, przez co jadłospisy za okres od 18 marca do 22 marca 2024 r. i od 25 marca do 29 marca 2024 r. nie spełniały wszystkich wymogów dotyczących zapewnienia dzieciom odpowiedniego rodzaju, ilości i częstotliwości produktów określonych w Rekomendacjach w zakresie żywienia małego dziecka. W szczególności dotyczyło to następujących grup produktów:

²⁹ Powołanego na podstawie art. 49 ust. 1 i 2 ustawy o NIK (dalej: „biegły”).

³⁰ Do wyliczenia wartości procentowej odpadów przyjęto średnią dzienną odpadów spożywczych wyrzucanych do kosza Bio (wiadro o pojemności 10 l) w jednej z filii z czterech dni. Do wyliczenia wzięto pod uwagę wszystkie zużyte składniki z jednego dnia z uwzględnieniem wody dodawanej do kompotu, herbaty i zupy. Odjęto oberki z warzyw i owoców oraz owoce z kompotu. Z tej sumy wyliczono procent biorąc pod uwagę zlewki podzielone przez składniki wykorzystane do przygotowania potraw).

- produktów zbożowych i ziemniaków³¹;
- warzyw i owoców³²;
- mleka i produktów mlecznych³³;
- mięsa, wędlin, ryb oraz jaj³⁴;
- tłuszczy roślinnych³⁵
- cukru i słodczy³⁶
- soli³⁷.

Aktualne zalecenia w zakresie żywienia dzieci do trzech lat w placówkach opieki zostały określone przez Głównego Inspektora Sanitarnego w opublikowanym podręczniku³⁸. W publikacji tej zamieszczono tabelę określającą rację pokarmową żywienia w żłobku dla dzieci od pierwszego roku życia do trzech lat, która zapewnia 70-75% całodziennego zapotrzebowania organizmu, wyrażoną w produktach z zastosowaniem wymienników.

(akta kontroli str. 337-397)

Dyrektor oraz Intendentka odpowiedzialna za przygotowanie jadłospisów wyjaśniły, że przy komponowaniu jadłospisu Panie intendentki korzystały z materiałów dostępnych na rynku tzn. „Żywienie dzieci w żłobkach” oraz „Jadłospisy dla dzieci żłobkowych” w których opracowano gotowe jadłospisy. W jadłospisach uwzględniano m.in. upodobania dzieci, ich potrzeby zdrowotne. W odniesieniu do serwowania zbyt dużej ilości posiłków kierowano się potrzebami dzieci, ponieważ przy mniejszych porcjach dzieci domagały się większych porcji. Każdego dnia podawane są warzywa i owoce, nie do każdego posiłku z powodu tego, że wcześniej produkty te były wyrzucane, gdyż dzieci ich nie zjadały.

Ponadto z wyjaśnień intendentki wynikało, że w odniesieniu do serwowania zbyt dużych posiłków kierowano się przede wszystkim potrzebami dzieci, ponieważ przy mniejszych porcjach dzieci domagały się większej ilości jedzenia. Podawanie mniejszych porcji mleka, koktajli i jogurtów, niepodanie mleka do śniadania 29 marca 2024 r. wynikało z dostosowania jadłospisów do potrzeb dzieci. Większe ilości mięsa, wędlin i ryb w posiłkach wynikały z konieczności uzupełnienia białka w diecie dzieci, które generalnie nie lubią przetworów mlecznych. Przekroczenie ilości tłuszczy roślinnych wynikało z rodzaju przygotowywanych posiłków (smażonych naleśników podanych na obiad, pulpetów rybnych, placków ziemniaczanych). Potrawy te przygotowywano na dużej przemysłowej patelni, w związku z tym zużyto większą

³¹ serwowania niewłaściwych porcji produktów zbożowych i ziemniaków tj. w dziewięciu dniach na 10 porcje pieczywa mieszanego były za duże; serwowania za małej porcji mąki i makaronów jako podstawy śniadania; serwowania za dużych porcji mąki i makaronów jako podstawy II dania obiadowego; serwowania zbyt dużych porcji kasz, ryżu i płatków śniadaniowych jako podstawy śniadania oraz II dania obiadowego; nie serwowania porcji kasz, ryżu i płatków śniadaniowych w trzech na 10 dni (w których do II dania zaplanowano ziemniaki) jako dodatku do zup lub podwieczorków; serwowania w czterech dniach zbyt dużych porcji ziemniaków jako bazy II dania; serwowania w czterech dniach zbyt dużych porcji ziemniaków jako dodatku do zup.

³² serwowania zbyt małej ilości warzyw i owoców, gdyż w 9 dniach na 10 II śniadania oraz podwieczorki nie zawierały warzyw, a w żadnym dniu nie zapewniono owoców w każdym posiłku (200 g na dobę);

³³ serwowania za małej codziennej porcji mleka do śniadania oraz w jednym dniu nie zaplanowano mleka do śniadania; serwowanie napojów mlecznych jako bazy np. koktajlu tylko raz w tygodniu (powinno być 2 razy w tygodniu); serwowania serów twarogowych jako bazy past śniadaniowych lub dodatku do II dań obiadowych lub podwieczorków tylko raz a powinno być dwa razy w tygodniu;

³⁴ serwowania zbyt dużych i za częstych porcji mięsa, serwowania zbyt często wędlin i past mięsnych do śniadania (w jednym dniu podano zbyt dużą porcję); ryba serwowana do śniadania i obiadu w trzech dniach, a powinna być serwowana do II dania;

³⁵ serwowania zbyt dużych ilości tłuszczy roślinnych – zalecane wartości (7g jako dodatku do potraw i sałatek) przekroczone w czterech dniach;

³⁶ serwowania zbyt dużej ilości cukru i słodczy - do 10g z uwzględnieniem miodu i dżemu – zalecane wartości (do 10 g z uwzględnieniem miodu i dżemu) przekroczone w trzech dniach;

³⁷ serwowania zbyt dużej ilości soli (max. 1,4 g -) zalecaną wartość przekroczone w jednym dniu.;

³⁸ Żywienie dzieci w żłobkach. Praktyczne wprowadzenie aktualnych norm i zaleceń: <https://www.gov.pl/web/qis/zvwienie-dzieci-w-ziobkach>. [dostęp: 4.04.2024],

ilość tłuszczu. Przekroczenie ilości cukru i słodczy dotyczyło m.in. ulubionego przez dzieci kisielu na owocach mrożonych (wiśnie), do którego podano większą porcję cukru. Przekroczenie ilości soli w jednym dniu było wynikiem sposobu przygotowywania posiłków i chęci zwiększenia ich walorów smakowych.

(akta kontroli, str. 1186-1195)

Zdaniem NIK, jednostka ma obowiązek zapewnić przebywającym w nim dzieciom wyżywienie zgodne z wymaganiami dla danej grupy wiekowej wynikającymi z aktualnych norm żywienia dla populacji polskiej. Planowany jadłospis powinien spełniać wszystkie wymogi dotyczące zapewnienia dzieciom odpowiedniego rodzaju, ilości i częstotliwości produktów, określone w Rekomendacjach w zakresie żywienia małego dziecka.

2. Zgodnie z art. 22 ustawy żłobkowej żłobek zapewnia przebywającym w nim dzieciom wyżywienie zgodne z wymaganiami dla danej grupy wiekowej wynikającymi z aktualnych norm żywienia dla populacji polskiej. Norma na energię dla dzieci od pierwszego do trzeciego roku życia wynosi 1000 kcal na dobę. Kaloryczność posiłków serwowanych w żłobku powinna pokrywać 70-75% dziennego zapotrzebowania energetycznego i wynosić 700-750 kcal. Analiza jadłospisu za okres od 18 marca 2024 do 29 marca 2024 r. wykazała, że w dziewięciu na 10 dni objętych kontrolą posiłki zaserwowane dzieciom miały większą kaloryczność niż określają to Normy. Normę tę przekroczone w dniach: 18 marca 2024 r. (851 kcal), 19 marca 2024 r. (949 kcal), 20 marca 2024 r. (934 kcal), 21 marca 2024 r. (1461 kcal), 22 marca 2024 r. (860 kcal), 25 marca 2024 r. (840 kcal), 26 marca 2024 r. (939 kcal), 27 marca 2024 r. (1029 kcal), 28 marca 2024 r. (994 kcal). Tylko jednego dnia (29 marca 2024 r.) zapewniono energię w posiłkach między 700-750 kcal na dobę.

Z wyjaśnień intendenci planującej jadłospisy wynikało, że kaloryczność posiłków przekroczone, gdyż zwiększono normy ilościowe przygotowywanych posiłków. Starsze dzieci, dwu i trzylatki, w związku z ich dużym apetytem domagały się większych porcji.

(akta kontroli str. 1193-1195)

Zdaniem NIK, zapewnienie odpowiedniej normy kaloryczności serwowanych posiłków ma decydujący wpływ na zdrowie i rozwój dzieci. Na organizatorach żywienia zbiorowego w żłobkach spoczywa odpowiedzialność za zapewnienie dzieciom pełnowartościowych posiłków. Co ważne, posiłki te powinny być właściwe pod względem udziału wszystkich składników odżywczych, zgodnych z aktualnymi normami żywienia.

3. Nierzetelnie podano informacje w jadłospisach udostępnionych rodzicom za okres od 18 marca do 22 marca 2024 r. oraz od 25 marca do 29 marca 2024 r. Do wyliczeń kaloryczności posiłków wskazano inne produkty³⁹ niż te ujęte w jadłospisach w ośmiu

³⁹ 18 marca - w Zestawieniach wartości odżywczych wskazano gruszkę 46 g, jabłko 41 g oraz pomarańczę 3 g, natomiast w jadłospisie tylko gruszkę 100 g;

20 marca - w Zestawieniach wartości odżywczych wskazano jabłko (91 g) i banan (3 g), natomiast w jadłospisie jabłko (100 g);

21 marca - w Zestawieniach wartości odżywczych wskazano gruszkę (100 g) i kiwi (2 g), natomiast w jadłospisie melon (100 g);

25 marca - w Zestawieniach wartości odżywczych wskazano banan (26 g) i melon (10 g), natomiast w jadłospisie gruszkę (100 g);

26 marca - w Zestawieniach wartości odżywczych wskazano jabłko 99 g i banan 2,5 g, natomiast w jadłospisie melon 100 g;

27 marca - w Zestawieniach wartości odżywczych wskazano banan 90 g, natomiast w jadłospisie marchew 50 g i jabłko 50 g;

28 marca - w Zestawieniach wartości odżywczych wskazano banan 30 g i gruszkę 70 g, natomiast w jadłospisie banan 100 g;

29 marca - w Zestawieniach wartości odżywczych wskazano banan 3 g, gruszka 48 g i jabłko 48 g, natomiast w jadłospisie jabłko 100 g.

z 10 dni, tj. 18 marca, 20 marca, 21 marca, 25 marca, 26 marca, 27 marca, 28 marca i 29 marca⁴⁰.

Z wyjaśnień Intendentki wynikało, że układanie jadłospisu i zakupy odbywają się z wyprzedzeniem. W dniach:

- 18 marca 2024 r. na II śniadanie podano gruszkę. Natomiast w tabeli wartości odżywczych podano dodatkowo jabłko i pomarańczę, ponieważ owoce te przeznaczone były dla dzieci z potrzebami wynikającymi ze stosowanych diet i wieku (jedno dziecko było uczulone na fruktozę z wyłączeniem kilku owoców – dlatego podano pomarańczę, a młodsze dzieci otrzymały jabłka, gdyż gruszki były twarde i dzieci miałyby problem z ich pogryzieniem);
- 20 marca 2024 r. na II śniadanie podano jabłko, a jedno dziecko otrzymało inny owoc, na który nie było uczulone (banan);
- 21 marca 2024 r. na II śniadanie zaplanowano melon, a podano gruszkę i kiwi, ponieważ gruszka była już mocno dojrzała i nie chciano jej wyrzucić. Kiwi przeznaczone było dla dziecka z uczuleniem na fruktozę;
- 25 marca 2024 r. na II śniadanie zaplanowano gruszkę, a podano melon i banan. Banan przeznaczony był dla dziecka z uczuleniem na fruktozę. Melon podano, gdyż dwa dni wcześniej podano mocno dojrzałą gruszkę;
- 26 marca 2024 r. na II śniadanie zaplanowano melon, a podano jabłko i banan. Banan przeznaczony był dla dziecka z uczuleniem na fruktozę. Jabłko podano, gdyż dzień wcześniej podano melona;
- 27 marca 2024 r. na II śniadanie zaplanowano marchew i jabłko, a podano banan, ponieważ marchew i jabłko były złej jakości i nie nadawały się do spożycia w formie nieprzetworzonej;
- 28 marca 2024 r. na II śniadanie zaplanowano banan, a podano dodatkową gruszkę dla dzieci na diecie;
- 29 marca 2024 r. na II śniadanie zaplanowano jabłko, a podano dodatkowo banan i gruszkę dla dzieci na diecie.

(akta kontroli, str. 1193-1195)

Zdaniem NIK, planując jadłospisy należy uwzględnić wymagane przepisami prawa kategorie produktów, zapewniając ich optymalne wykorzystanie. Zadaniem pracowników planujących i przygotowujących posiłki jest ich organizacja w taki sposób, aby zapewnić ich odpowiednią wartość odżywczą, kształtować prawidłowe nawyki żywieniowe a ponadto zapewnić chętnie ich spożywanie przez dzieci.

OCENA CZĄSTKOWA

Żłobek prowadził działania ukierunkowane na kształtowanie prawidłowych nawyków żywieniowych poprzez prowadzenie zajęć edukacyjnych w zakresie zdrowego żywienia, zgodnie z zaplanowanym corocznie kalendarzem pracy. Zapewniono dzieciom nieograniczony dostęp do wody pitnej. Jednakże nie dochowano należytej staranności, aby jadłospisy objęte badaniem spełniały wszystkie wymogi dotyczące zapewnienia dzieciom odpowiedniego rodzaju, ilości i częstotliwości produktów, określonych w Rekomendacjach w zakresie żywienia małego dziecka. Nie dostosowano również odpowiednich działań do potrzeb w postaci różnicowania wielkości serwowanych porcji posiłków, odpowiedniej kaloryczności posiłków oraz ujmowano w tabelach wartości odżywczych inne produkty niż te wskazane w jadłospisach. Rodzicom udostępniano pełne dane o posiłkach serwowanych dzieciom w postaci jadłospisów publikowanych na stronie internetowej jednostki oraz tablicach ogłoszeń przed każdą salą poszczególnych grup żłobkowych.

⁴⁰ Podczas weryfikacji czy żywienie w żłobku zapewnia 70-75% zapotrzebowania energetycznego na energię pod uwagę brano kaloryczność wskazaną w Raportach dziennych Zestawiania wartości odżywczej.

IV. Uwagi i wnioski

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, przedstawia następujące uwagi i wnioski:

Wnioski	1. Dostosowanie kaloryczności oraz wielkości porcji produktów w jadłospisie, tak aby zapewnić ilość energii w serwowanych posiłkach zgodną z wartościami określonymi w Normach.2. Zapewnienie posiłków zawierających odpowiednią ilość, rodzaj i częstotliwość grup produktów wskazanych w Rekomendacjach w zakresie żywienia małego dziecka.3. Zmodyfikowanie Ramowego planu dnia tak, aby zapewnić właściwy rozkład posiłków.4. Dostosowanie umów dotyczących zamawianych produktów spożywczych poprzez uwzględnienie w nich wszystkich osób odbierających zamawiane towary.
Uwagi	Najwyższa Izba Kontroli nie formułuje uwag.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury w Gdańsku. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania uwag
i wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Gdańsk, 23 sierpień 2024 r.

Kontroler
Agata Bloch
Specjalista kontroli państwowej

.....
podpis

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Gdańsku
Dyrektor

Ewa Duszka

p.o. WICEDYREKTOR DELEGATURY
NAJWYŻSZEJ IZBY KONTROLI
w Gdańsku

Ewa Duszka

.....
podpis

